

традиціоналізма, етнічного націоналізма і євроскептицизма. Все це може привести до ослабленню повноважень органів Євросоюзу, зростанню ролі і суверенітету національних держав-членів, що може суттєво впливати на характер міжнародних відносин, в частині, на характер відносин між постсоветськими країнами і ЄС.

Использованные источники и литература:

1. Андреева Л. А. Деевропеизация христианства в XXI веке: феномен «южного христианства» // Общественные науки и современность. 2017. № 2. С. 142-151.
2. Патрик Дж. Бьюкенен. Смерть Запада. Москва : АСТ Москва, 2007. 445 с.
3. Остапенко Г. С. Исламское сообщество Лондона и выборы мэром столицы мусульманина Сади́ка Хана // Новая и новейшая история. 2017. № 3. С.118-131.
4. Семененко И. С. Интеграция инокультурных сообществ в развитых странах // Мировая экономика и международные отношения. 2006. №10. С. 58-68.
5. Nathalie Brack, Nicholas Startin. Euroscepticism, from the margins to the mainstream // International Political Science Review. 2015. Vol. 36. № 3. P. 239-249.
6. Kai-Olaf Lang. Zwischen Ruckbesinnung und Erneuerung // Osteuropa. 2016. Heft 1-2. S. 61-78.
7. Jaroslav Kuisz Ende eines Mythos/ // Osteuropa. 2016. Heft 1-2. S. 201-218.
8. Волотов О. Г., Волотов С. О. Венгрия в условиях кризисных явлений на Западе // Новая и новейшая история. 2017. № 5. С.103-117.

УДК 316.752

Ярошко О. З.

ЦІННІСТЬ ЯК НАУКОВА КАТЕГОРІЯ

У цьому дослідженні розглядається етимологія та сучасне тлумачення в українській мові поняття «цінність». Також вивчається зміст цього поняття у низці наукових галузей, як і зміст інших, споріднених понять у цих сферах.

Ключові слова: *цінність, етимологія, визначення.*

Ярошко О. З. Ценность как научная категория. В этом исследовании рассматривается этимология и современное толкование в украинском языке понятия «ценность». Также изучается содержание этого понятия в ряде научных областей, как и содержание других, родственных понятий в этих областях.

Ключевые слова: *ценность, этимология, определение.*

Olesya Yaroshko. Value as a scientific category. The etymology and the modern interpretation in Ukrainian language of a notion of “value” are under analysis at the research. The essence of both of these notions in a range of scientific spheres and essences of other connected notions in these realm are also discussed.

Keywords: *value, etymology, notion.*

Категорії як найбільш загальні наукові поняття є об'єктом вивчення науки загалом й окремих наукових галузей зокрема. Міждисциплінарність як

сучасний науковий тренд спонукає, серед іншого, і до наукових пошуків у царині категоріального апарату різних наук. Одним із таких «міждисциплінарних» наукових понять є «цінність», розкрити зміст і значення якої прагнуть дослідники низки наукових галузей.

Пошук у системі каталогів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського за запитом «цінність» станом на 11 жовтня 2017 р. показує 38 дисертацій, 65 авторефератів дисертацій, 22 монографії, 1 підручник, 2 навчальних посібники, 2 брошури, 2 методичних матеріалів до тренінгу, 1 доповідь, 1 матеріали міжнародної науково-практичної конференції та 1 збірник статей, де фігурує це слово [1]. Аналіз тематики і тематичної приналежності цих джерел (за рубриками) свідчить про використання цього поняття низкою наукових галузей [1]. Кожна з цих галузей розглядає те чи інше поняття, виходячи із власного об'єкту вивчення, у тому числі – поняття «цінність». Тому цікавим бачиться представлення «панорами» застосування цього поняття різними науковими галузями.

Мета дослідження полягає у висвітленні змісту поняття «цінність» у різних галузях знань.

В українській мові разом зі словом цінність вживаються такі спільнокореневі слова: ціна, цінитель, цінник, ціновник, цінувальник, цінота, цінновий, ціннісний, ціновний, цінити, цінувати, зцінити, зціняч, зацінка, знецінення, знецінювати, націнка, націнювати, неоцінений, неоцінитний, неоцінний, недооцінка, оцін, оцінка, оцінник, оцінювач, оцінний, оцінювальний, обцінка, переоцінка, поціновка, поцінний, прицінюватися та уцінка [2, с. 258]. Слова, схожі за написанням до українського слова *ціна*, використовуються в білоруській, болгарській, македонській, польській, російській, сербохорватській, словацькій, словенській, чеській, давньоруській, старослов'янській та праслов'янській мовах [2, с. 258]. Це слово споріднене з литовським *kaina* – «ціна», авестійським *kaēnā* – «відплата, помста, кара», грецьким *ποινή* – «викуп, помста, кара», що зводяться до індоєвропейського слова, утвореного від дієслова в значенні «карати, мститися», від якого походять також давньоіндійське *śayātē* – «мститися, карає», грецькі *tíno* – «плачу, винагороджую; відплачую, караю», *τιμή* – «ціна, вартість; кара»; старослов'янське **КАЯТИ**, близьке за значенням до вищеперелічених [2, с. 258-259].

А. Бурячок, О. Єрошенко, І. Забіяка, Л. Ващенко та О. Єфімов тлумачать поняття «цінність» як «(1) виражену в грошах вартість чого-небудь; ціну; 2) те, що має певну матеріальну або духовну вартість» [3, с. 1274; 4, с. 1260; 5, с. 734; 6, с. 486; 7, с. 513]. І. Забіяка також подає третє значення цього слова: «важливість чогось» [6, с. 486]. А. Бурячок та О. Єрошенко додають ще й аспект значимості при тлумаченні цінності: «важливість, значимість чого-небудь» [3, с. 1274; 4, с. 1260; 5, с. 734].

Л. Полога синонімом слів ціна та цінність вважає вартість, а також такі синоніми спільнокореневих з ними слів: цінитель і цінувальник – шанувальник, цінний – дорогий, цінувати (ставитися з великою повагою) – поважати, шанувати [8, с. 458-459]. Як антонім слова цінність (те, що має

матеріальну або духовну вартість) згаданий автор розглядає непотріб (те, що не має ніякої цінності) [9, с. 338]. Цінність, на думку цього автора, може бути небуденною, незвичайною, великою, небувалою та особливою, а непотріб – незвичайним, великим та особливим [9, с. 338].

В економічних науках у довідкових виданнях є визначення понять «цінність праці», «цінність вибору», «валютні цінності» та «економічна цінність» [10, с. 899; 11, с. 586; 12, с. 274; 13, с. 95]. Під цінністю праці С. Мочерний розглядає її (праці) здатність розвивати сутнісні сили (риси, якості) людини, вдосконалювати її біосоціальну природу [10, с. 899]. У «Словнику сучасної економіки Макміллана» визначено поняття «цінність вибору» як цінність для споживача збереження права вибору на споживання товару [11, с. 586]. О. Сліпущко тлумачить валютні цінності як цінності, щодо яких валютним законодавством встановлено відповідний режим обігу [12, с. 274]. Алан Г. Джонсон під економічною цінністю розуміє культурну ідею, що забезпечує основу для визначення того, що щось є цінним у соціальній системі [13, с. 95].

У «Словнику-довіднику воєнних понять і категорій: Суспільні науки» за редакцією В. Ананьїна міститься визначення поняття «цінності військової служби» – специфічні соціально значимі орієнтири військової служби, які формуються на основі потреб та інтересів воїнів, закріплюються, схематизуються у таких нормативних утвореннях, як військові традиції, ритуали, звичаї [14, с. 113]. У цьому ж виданні зазначається, що цінності військової служби є фундаментом формування регулятивної функції ціннісних орієнтацій особистості військовослужбовця [14, с. 113].

У соціологічних довідкових виданнях містяться визначення понять «соціальні цінності», «ціннісні орієнтації» та «ціннісно-раціональна дія» [15, с. 438; 16, с. 678]. В. Іванов визначає соціальні цінності як: 1) значущі явища й предмети реальної дійсності з погляду їх відповідності або невідповідності потребам суспільства, соціальної групи, особистості; 2) моральні й естетичні імперативи (вимоги), що створені людством і є продуктом його свідомості [15, с. 438]. У «Соціології: короткому енциклопедичному словнику» під загальною редакцією В. Воловича ціннісні орієнтації розглядаються як особистісні орієнтації стосовно цінностей тих чи інших соціальних спільнот: загальнолюдських, національних, класових, професійних тощо; тривкі диспозиції, що регулюють загальну спрямованість діяльності людини стосовно таких цінностей та інших об'єктів високої соціальної значущості, складові вищих рівнів у диспозиційній структурі спрямованості особистості [16, с. 678]. Ж. Малахова тлумачить ціннісні орієнтації як: 1) світоглядні й ідеологічні підстави оцінних суджень суб'єкта про навколишнє середовище, що формують змістову складову спрямованості особистості; 2) складові вищих рівнів спрямованості особистості; диспозиції, що регулюють загальну зорієнтованість діяльності людини на значущі соціальні об'єкти і явища, цінності різних соціальних спільнот [15, с. 438]. Вище цитована авторка також подає визначення поняття «ціннісно-раціональна дія» – дія, заснована на вірі в її самодостатню цінність [15, с. 438]. Це поняття запровадив

М. Вебер на позначення одного з чотирьох типів соціальної поведінки (поряд із цілераціональним, афективним і традиційним типами) у процесі створення розуміючої соціології [15, с. 438]. Цінніснораціональна дія індивіда підпорядкована певним вимогам, виконання яких він вважає своїм обов'язком [15, с. 438]. Якщо індивід співвідносить їх із власним уявленням про людську гідність, честь, красу, права особистості тощо, то це цінніснораціональна дія [15, с. 438].

У культурологічних довідкових виданнях тлумачаться поняття «цінностей», «соціальних цінностей», «культурних цінностей», «моральних цінностей», «системи цінностей» та «ціннісних орієнтацій» [17, с. 123; 18, с. 74, 119]. Автори-укладачі «Термінологічного словника з культурології» Н. Больша та Н. Єфімчук визначають цінності як те, що людина особливо цінує в житті, навколишньому середовищі, людях, їх матеріальній та духовній культурі; те, що людина цінує понад усе і надає найважливішого значення» [17, с. 123]. Соціальні цінності у цьому виданні трактуються таким чином: 1) у широкому розумінні – значущість явищ і предметів реальної дійсності з погляду відповідності чи невідповідності їх потребам суспільства, соціальних груп та особистості; 2) у вузькому розумінні – моральні й етичні вимоги, вироблені культурою, які є продуктом суспільної свідомості [17, с. 123]. Алан Г. Джонсон визначає культурну цінність як розподілену ідею про те, як щось класифікується за умов його відносної соціальної бажаності, вартості чи доброти [13, с. 148]. З. Гіптерс зазначає, що культурні цінності як поняття має два характерологічних аспекти: 1) дезаксіологічний (позаціннісний, об'єктивістський), за яким в культуру входить усе, створене людиною: і засоби творення, і засоби нищення; і літературна мова, і кримінальний жаргон; 2) аксіологічний (ціннісний), коли факти культури співвідносяться з прийнятою системою цінностей і поділяються на позитивні і негативні, світлі і темні [18, с. 74]. Моральні цінності у «Короткому культурологічному словнику-довіднику» авторства З. Гіптерс деталізовано дефініювані – добро, обов'язок, відповідальність, справедливість, честь і гідність людини, совість [18, с. 119]. Система цінностей у цьому виданні визначена як певна ієрархічна система ідеалів, фундаментальних понять і цілей, якими живе суспільство і в здійсненні яких вбачає сенс свого існування [18, с. 119]. У вищезгаданому «Термінологічному словнику з культурології» ціннісні орієнтації тлумачаться таким чином: 1) ідеологічні, політичні, моральні, естетичні та інші оцінювання суб'єктом навколишньої дійсності та орієнтації в ній; 2) спосіб диференціації об'єктів індивідом за їх значущістю [17, с. 123].

У «Словнику історичних та політологічних термінів і терміносполук», укладачем якого є І. Беркешук, визначається поняття «політичних цінностей» як об'єктів, явищ, ідей, процесів політичного життя та їх властивостей, до яких людина ставить як до задовольняючих її соціальні потреби, інтереси і які залучає до сфери своєї життєдіяльності [19, с. 36].

У «Енциклопедичному словнику з державного управління» за редакцією Ю. Ковбасюка, В. Трощинського та Ю. Сурміна політичні цінності

тлумачаться як орієнтири й регулятори політичної свідомості, політичних відносин і політичної практики [20, с. 752]. В. Малиновський у «Словнику термінів і понять з державного управління» подає тлумачення спеціалізованого поняття «експертиза цінності документів» – всебічне вивчення документів з метою їх внесення до Національного архівного фонду або вилучення з нього та встановлення термінів зберігання [21, с. 58].

С. Гончаренко в «Українському педагогічному енциклопедичному словнику» подає визначення понять «аксіологія», «педагогічна аксіологія», «ціннісні орієнтації» та «ціннісне виховання» [22, с. 24, 493]. Під аксіологією мається на увазі вчення про цінності, теорія цінностей, що загалом вивчає цінності, їхні ієрархії та системи, а спеціальна аксіологія – як сфера інтересу різних наук – розглядає властиві цим наукам цінності: моральні, естетичні, економічні, пізнавальні [22, с. 24]. Педагогічна аксіологія – напрям в галузі освіти, в якому розглядаються: вчення про цінності, зміст провідних педагогічних ідей, теорій і концепцій в різні історичні періоди в сфері вітчизняної та зарубіжної освіти (з точки зору їхньої відповідності чи невідповідності потребам суспільства і особистості) [22, с. 24]. Ціннісні орієнтації трактуються як вибіркова відносно стійка система спрямованості інтересів і потреб особистості, зорієнтована на певний аспект соціальних цінностей [22, с. 493]. Ціннісне виховання – напрям у педагогічній теорії і практиці США, Канади і країн Західної Європи, що виник у США в 60-70-х рр. ХХ ст. у зв'язку з поширенням явищ контркультури серед молоді й інтелігенції, які виступали проти цінностей масової культури. Основна мета ціннісного виховання – не пряма передача вихованцям загальнолюдського ціннісного досвіду, а формування в молоді здібностей до вибору моральних цінностей, створення моральних критеріїв, що ґрунтуються на гуманістичних ідеалах [22, с. 493].

У філософських довідкових виданнях подаються тлумачення понять «аксіологія», «цінність», «цінності», «моральні цінності» і «ціннісно-раціональна дія» [23, с. 10, 185-186; 24, с. 10, 140; 25, с. 706-709]. В. Петрушенко трактує аксіологію як вчення про цінності (розділ філософії) [23, с. 10]. Авторський колектив «Словника філософських та культурологічних термінів» за загальною редакцією В. Полянської під аксіологією розглядає філософсько-етичне вчення про цінності [24, с. 10]. В. Лісовий трактує цінність як термін, що позначає належне та бажане, на відміну від реального та дійсного [25, с. 707]. У вищезгаданому «Словнику філософських та культурологічних термінів» під цінностями розуміється поняття, яке вказує на виняткову значущість чогось для певної групи людей або окремих осіб [24, с. 140]. В. Петрушенко зазначає, що поняття цінність позначає: «1) цілісну органічну реакцію людини, яка стосується прийняття або неприйняття якихось явищ і яка в подальшому виконує роль мотиву людської поведінки; 2) значущість певних речей або явищ для людини; 3) ті властивості речей та явищ у їх відношенні до людини, які формуються або закріплюються соціальними стосунками між людьми [23, с. 185]. Т. Аболіна тлумачить поняття «моральні цінності» таким чином: 1) осмислені

моральною свідомістю, етично обгрунтовані належні доброчесності й відповідні їм норми поведінки (мудрість, мужність, толерантність, вірність, правдивість, щирість та інші); 2) узагальнений зміст основних етичних понять (добро і зло, справедливість, щастя, гідність, честь, обов'язок тощо) і принципів (альтруїзм, гуманізм, благоговіння перед життям та інші); 3) безпосередньо значимі для людини універсальні зразки, вимоги, ідеали моралі, які мають самостійний статус, схвалюються суспільною думкою, знаходять втілення в праві, релігії, мистецтві, філософії [25, с. 708]. А. Єрмоленко тлумачить цінніснораціональну дію як один із чотирьох ідеальних типів поведінки, який визначається орієнтацією на усталені (здебільшого релігійні) і такі, що не потребують раціонального обгрунтування, суспільно значущі цінності, незалежно від результату [25, с. 706].

У сучасних політологічних виданнях довідкового характеру також знаходимо визначення поняття «політичної цінності» / «політичних цінностей» [26, с. 787-788; 27, с. 153, 719; 28, с. 772; 12, с. 274]. О. Стасевська під політичною цінністю розуміє погляди, переконання суб'єктів політики щодо важливих для них політичних явищ, процесів та інститутів; складову систему цінностей, що вивчаються спеціальною філософською дисципліною – аксіологією; цінності – найважливіші компоненти людської культури, які мають вищу значущість для людини та людства, у різні історичні періоди наповнюються конкретним змістом і обумовлюють зразки та стандарти поведінки; політичні цінності є ідеями, які зумовлені політичними потребами суб'єктів політичного життя (люди, групи, партії, суспільства); «політичні цінності» – це ідеальні уявлення про бажане і належне в політичному житті, ідеальні моделі поведінки, ідеальні кінцеві цілі [26, с. 787]. А. Чередниченко розглядає політичні цінності як норми, ідеї, актуальні стереотипи політичної свідомості, які дозволяють оцінити політичну ситуацію та орієнтуватися в ній; відображають стійку позитивну значущість для людини тих чи інших засад, що орієнтують її в світі політики [27, с. 153]. У «Політологічному енциклопедичному словнику» за редакцією Ю. Шемшученка, В. Бабкіна та В. Горбатенка політичні цінності визначаються як об'єкти, явища, процеси політичного життя та їх властивості, до яких людина ставить як до таких, що задовольняють її соціальні потреби, інтереси і які вона залучає до сфери своєї життєдіяльності [27, с. 719].

Таким чином поняття «цінності», що у етимологічному аспекті містить сенси винагороди і покарання, а у сучасній українській мові інкорпорує аспекти ціни, вартості, значимості і важливості, – широко застосовується у низці наукових галузей, виходячи з їх власного об'єкту дослідження і предмету конкретного дослідження: зокрема, у економічних наукових виданнях довідкового характеру знаходимо такі поняття, як «цінність праці», «цінність вибору», «валютні цінності» та «економічна цінність», у военній царині – «цінності військової служби», у соціології – «соціальні цінності», «ціннісні орієнтації» та «цінніснораціональна дія», у культурології –

«цінності», «соціальні цінності», «культурні цінності», «моральні цінності», «система цінностей» та «ціннісні орієнтації», в історичному і політологічному науковому довідковому виданні, як і у виданні аналогічного характеру в галузі наук з державного управління – «політичні цінності», у педагогіці – «аксіологія», «педагогічна аксіологія», «ціннісні орієнтації» та «ціннісне виховання», у філософії – «аксіологія», «цінність», «цінності», «моральні цінності» і «ціннісно-раціональна дія», а також у політології – «політична цінність» та «політичні цінності».

Перспективними бачаться подальші наукові розвідки з дослідження змісту низки міждисциплінарних наукових категорій, як і множинних аспектів конкретних наукових понять ціннісного ряду.

Використані джерела та література:

1. Комплексний пошук у каталогах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського за запитом цінність [Електронний ресурс] // Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : [сайт]. URL: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_all/cgiirbis_64.exe (дата звернення: 11.10.2017).
2. Етимологічний словник української мови: у 7 т. / уклад. Г. П. Півторак [та ін.]. 2012. Т. 6 : У-Я. 568 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Кер. вид. проекту П. М. Мовчан, В. В. Німчук, В. Й. Клічак. К. : Вид-во «Дніпро», 2009. 1332 с.
4. Словник української мови / Кер. В. В. Німчук та ін.; Відп. ред. В. В. Жайворонок. К. : ВЦ «Просвіта», 2012. 1320 с.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / укл. О. Срошенко. Донецьк : ТОВ «Глорія Трейд», 2012. 864 с.
6. Тлумачний словник сучасної української мови: Близько 50000 слів / Уклад. І. М. Забіяка. К. : Арії, 2007. 512 с.
7. Тлумачний словник-мінімум української мови. Близько 7500 слів. 3-є вид., доп. і перероб. / Уклали Л. О. Ващенко, О. М. Єфімов. К. : Довіра, 2001. 534 с.
8. Полюга Л. М. Словник синонімів української мови. 3-є вид. К. : Довіра, 2007. 477 с.
9. Полюга Л. М. Повний словник антонімів української мови. 4-є вид. К. : Довіра, 2008. 510 с. Книга – «переверт». В спільному опр. з кн. : Калашник В. С., Колоїз Ж. В. Словник фразеологічних антонімів української мови.
10. Економічна енциклопедія : у трьох томах. / Редкол. : С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. К. : Видавничий центр «Академія», 2002. Т.3 952 с.
11. Словник сучасної економіки Макміллана / Пер. з англ. К. : «АртЕк», 2000. 640 с.
12. Сліпушко О. Політичний і фінансово-економічний словник. К. : Видавництво «Криниця», 1999. 392 с.
13. Алан Г. Джонсон. Тлумачний словник з соціології / Пер. з англ. за наук. ред. В. Ісаїва, А. Хорунжого. Львів : Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2003. 480 с.
14. Словник-довідник воєнних понять і категорій: Суспільні науки / За ред. докт. філос. н., полковника В. О. Ананьїна. К. : ВІПІ НТУУ «КПІ», 2001. 132 с.
15. Соціологічна енциклопедія / Укладач В. Г. Городяненко; ред. кол. В. І. Астахова [та ін.]. К. : Академвидав, 2008. 456 с.
16. Соціологія: короткий енциклопедичний словник / Уклад.: В. І. Волович та ін.; Під заг. ред. В. І. Воловича. К. : Український Центр духовної культури, 1998. 728 с.

17. Термінологічний словник з культурології / Авт.-уклад. : Н. Ю. Больша, Н. І. Єфімчук. К. : МАУП, 2004. 144 с.
18. Гітгерс З. В. Короткий культурологічний словник-довідник. Львів : ЛБІ НБУ, 2004. 127 с.
19. Словник історичних та політологічних термінів і терміносполук / укладач : І. С. Беркешук. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. 38 с.
20. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П. Сурмін та ін.; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трошинського, Ю. П. Сурміна. К. : НАДУ, 2010. 819 с.
21. Малиновський В. Я. Словник термінів і понять з державного управління. Вид. 2-ге, доп. і виправл. К. : Центр сприяння інституційному розвитку державної служби, 2005. 254 с.
22. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Видання друге, доповнене й виправлене. Рівне : Волинські обереги, 2011. 519 с.
23. Петрушенко В. Тлумачний словник основних філософських термінів. Львів : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2009. 264 с.
24. Словник філософських та культурологічних термінів / за заг. ред. В. І. Полянської. Херсон : Грінв Д. С., 2014. 150 с.
25. Філософський енциклопедичний словник / редкол. : В. І. Шинкарук / Національна академія наук України, Інститут філософії імені Г. С. Сковороди. К. : Абрис, 2002. 742 с.
26. Політологічний енциклопедичний словник / уклад. : Л. М. Герасіна, та ін.; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2015. 816 с.
27. Політологічний енциклопедичний словник / Упорядник В. П. Горбатенко; за ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка. 2-е вид., доп. і перероб. К. : Генеза, 2004. 736 с.
28. Політична енциклопедія. Редколегія : Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. К. : Парламентське видавництво, 2011. 808 с.

УДК 94 : 008 + 398.21

Oukhvanova-Shmygova I. F.

FOUR MODELS OF CURRENT CIVILISATION DEVELOPMENT IN THEIR FOLK-TALE REPRESENTATION

The given article presents the analysis of a folk-tale type of a discourse projecting its results to four models of current civilization development. The models accepted as complex and provoking get certain simplifications with a transparency of folk-tale content treating complexity with simplicity but not simplification. The causal-genetic approach (CGA) with its extended semiosis of discourse is applied to reconstruct the content of precedent cultural texts within integration of mental (prototypic) structures and variational (speech behavioral) patterns. The database collected and analyzed brings various possibilities for further research processing.

Keywords: *folk-tale discourse, CGA content modeling, discourse pictures of reality and communicative behavior, content representation and reconstruction, four types of civilization development.*

Ухванова-Шмигова І. Ф. Чотири моделі цивілізаційного розвитку в їх репрезентації в казках народів світу. У статті на прикладі казок п'яти народів світу продемонстровані можливості вивчення дискурсу народної казки в проекції на вивчення функціональних моделей сучасного цивілізаційного розвитку. В цьому контексті моделі,